

Kapper loopt vast in leugens

theater

De nazi en de kapper

Door Beer Muziektheater

Gezien 6/10, Toneelschuur

Haarlem

Te zien 19/11 Schouwburg

Amstelveen,

5-15/1 Bellevue

JOUKJE AKVELD

Een besneden pik, dan hebben ze er toch een stuk afgesneden? Max Schulz wil het weleens zien. Met opgetrokken wenkbrauw loert hij in de broek van zijn vriendje Itzik Finkelstein. Buren zijn ze, beiden (stief-) zoon van een kapper. Max (René Groothof) is Duitser, Itzik (René van 't Hof) Joods. Als Hitler de macht grijpt ontpopt Max zich als een van zijn gewilligste beulen, Itzik gaat geruisloos ten onder - waarop Max na de oorlog zijn identiteit overneemt en een kapsalon begint in Palestina.

Edgar Hilsenraths inktzwarte satire *De nazi en de kapper*, verteld vanuit daderperspectief, is nu in het theater te zien. Bijna vierhonderd bladzijdes teruggebracht tot acht scènes, een haast onmogelijke krachttoer. Bewerker Helmert Woudenberg durfde rigoureuze keuzes te maken, waardoor een heldere structuur ontstond, maar ook veel verloren ging.

In de eerste plaats de taal: Hilsenraths roman is een uitbundig taalbouwsel, doordrenkt van retorische kunstgrepen en absurde gedachtespinsels; de theatertaal is een stuk prozaïscher.

Wezenlijker is de interpretatie van Max' karakter. Op toneel is hij een opportunistische vreemdelingenhater die de Joden net zo fanatiek verwerpt als later de Arabieren in Palestina. Dat benauwde wij-zijdenken raakt aan onze eigen tijd, maar gaat voorbij aan de ambiguïteit van het boek. Daarin is Max geen antisemiet, maar een man met 'een

mankement in zijn bovenkamer', die zich voegt naar de overwinnaars en tot het laatst geen berouw toont.

Groothof speelt Max eenduidiger, maar is mooi dreigend in zijn fanatisme en raakt gaandeweg verwarder, verstrikt in zijn eigen leugens. Van 't Hof krijgt met zeven rollen - waaronder bungelend lijk - de kans meer registers open te trekken en doet dat met het hem typerende tragikomische talent. Schitterend spel dus in deze voorstelling, en een verhaal dat hoe dan ook tot nadenken stemt.